

ADAPTACE UČEBNICOVÝCH MATERIÁLŮ UČITELI 1. STUPNĚ ZŠ

ADAPTATION OF TEXTBOOK MATERIALS BY PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Stará Jana

Klíčová slova: primární vzdělávání, užívání učebnic, učebnice, člověk a jeho svět

Key words: primary education, use of textbooks, textbook, elementary social studies

Cílem našeho výzkumu bylo zjistit, jak učitelé 1. stupně ZŠ adaptují učebnicové texty a úlohy. Tento cíl (výzkumná otázka) byl následně rozdělen na specifické výzkumné otázky: 1. Jaké adaptují učitelé učebnicové texty a úlohy?, 2. S jakým záměrem učitelé adaptují učebnicové texty a úlohy?, 3. Jak o potřebě adaptovat učebnicové texty a úlohy učitelé uvažují.

Učitelé 1. stupně ZŠ mají ve svých třídách žáky rozličných schopností a dovedností, různého rodinného zázemí. Učí většinou více než 6 vyučovacích předmětů. Zdá se tedy zřejmé, že jim, zvláště v začátku jejich profesní kariéry, mohou pomáhat a pomáhají při plánování obsahu výuky učebnice. Výzkumy Peacocka a Gatese (2000) a Grossmana a Thompsona (2008) poukázaly na to, že učitelé považují komerčně vydané učebnicové materiály většinou za hodné přepracování. Zdá se tedy, že učitelé, zvláště začínající, učebnice potřebují, zároveň se však poněkud stydí za to, že je používají a mají výčitky, pokud nedostojí požadavku je adaptovat na základě potřeb jednotlivých žáků v jejich třídě a potřeb třídy jako skupiny (Krčmářová, Stará 2014).

Ve výzkumu jsme použili on-line učitelský dotazník, kde učitelé vyjadřovali na pětistupňové škále souhlas s výroky zabývajícími se mírou adaptace učebnicových textů a důvody pro tuto adaptaci. Dotazníkové šetření bylo doplněno rozhovory s vybranými učiteli, které nám umožnily některé odpovědi získané v dotazníkovém šetření zpřesnit. Vztah učitelů k učebnicím je ambivalentní. Na jednu stranu výběr učiva a způsob jeho zprostředkování do značné míry ovlivňují učebnice, na druhou stranu se mnozí učitelé domnívají, že učebnice nevyhovují potřebám třídy jako skupiny, jednotlivým žákům či že „správná výuka“ je výuka bez učebnice. Mnoho učitelů cítí potřebu adaptovat učebnice pro potřeby jednotlivých skupin žáků (např. žáky se SPU), spíše ojediněle cítí učitelé i potřebu individualizovat učebnicové texty a úkoly pro jednotlivé žáky. Ukazuje se, že začínající učitelé více adaptují učebnicové texty a úlohy z důvodu vyhovět potřebám žáků s odlišným mateřským jazykem, zkušenější

učitelé z důvodu vyjít vstříc žákům se specifickými poruchami učení. Ohledně spokojenosti s četností a úrovní vlastní adaptace učebnicových textů a úkolů jsou mezi učiteli značné rozdíly.

Abstract: The aim of the paper is to present the results of research on how the primary school teachers adapt textbook materials and for what reasons. We have used the on-line questionnaire with 5 point Lickert scales and teachers' interviews to answer the research questions. We have learnt that the relationship of the teachers to the textbooks is quite ambivalent - on one hand they are quite dependent on them, on the other hand they feel guilty because of that. Beginners adapt textbooks more because of the needs of pupils - foreigners, the more experienced ones because of the needs of children with dyslexia.

Literatura/References:

- Grossman, P., & Thompson, C. (2008). *Learning from curriculum materials: Scaffolds for new teachers?* Teaching and Teacher Education, 24(8), 2014–2026.
- Peacock, A., & Gates, S. (2000). *Newly qualified primary teachers' perceptions of the roles of text materials in teaching science.* Research in Science & Technological Education, 18(2), 155–171.
- Remillard, J. T. (2000). *Can curriculum materials support teachers' learning? Two fourth-grade teachers use of a new mathematics text.* Elementary School Journal, 100(4), 331–35.